

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Донишгоҳи миллии

Тоҷикистон доктори илмҳои

ҳуқуқшиносӣ, профессор

Насриддинзода Э.С.

01 _____ 2025 с.

ХУЛОСА

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсия дар мавзӯи «Саҳми Садриддин Айнӣ дар таҳқиқи таърихи халқи тоҷик (нимаи дуҷуми асри XIX–ибтидои асри XX)» дар кафедраи таърихнигорӣ ва архившиносии факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро карда шудааст.

Дар давраи омодагии диссертатсия Баҳорзода Сирочиддин ҳамчун аспиранти кафедраи таърихнигорӣ ва архившиносии факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ҳисоб мерафт.

Соли 2017 факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси муаррих бо дипломи «аъло» хатм намуд.

Шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ соли 2022 аз ҷониби Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дода шудааст.

Роҳбари илмӣ – Ёрмуҳаммадов А., номзоди илмҳои таърих, дотсенти кафедраи таърихнигорӣ ва архившиносии факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Аз рӯи муҳокимаи хулосаи зерин қабул гардид:

Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба яке аз масъалаҳои марказии илми таърих – саҳми С. Айнӣ дар таҳқиқи таърихи халқи тоҷик (нимаи дуҷуми асри XIX – ибтидои асри XX) бахшида шудааст.

Дар қор бо назардошти вазъи имрӯзаи илми таърих ва талаботи он баҳри қонеъ сохтани меъёрҳои илмӣ масъалаҳои зерин таҳқиқ карда шудаанд, ки навагонҳои илми онро инъикос менамоянд: 1) Садриддин Айнӣ яке аз

асосгузори илми таърихи муосири халқи тоҷик ва саҳми ӯ дар омӯзиши саҳифаҳои мубрами таърихи миллат; 2) таҳлилу омӯзиши таърихи сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии халқи тоҷик марбут ба охири асри XIX аз ҷониби Садриддин Айнӣ ва нишон додани хусусиятҳои хосси ин марҳалаи таърихӣ; 3) таҳқиқи ҳаракати маорифпарварӣ дар асоси осори С. Айнӣ ва аҳаммияти назариявӣ амалии он дар роҳи маърифаткунонии ҷомеа; 4) ба таври объективӣ баҳогузорӣ намудани фаъолияти ҷадидон ва нақши С. Айнӣ дар инъикоси масоили мазкур; 5) таҳлилу баррасии вазъи сиёсии аморати Бухоро дар ибтидои асри XX дар таърихи ба осор ва мушоҳидаҳои С. Айнӣ, нигоҳи устод доир ба сиёсати амирон ва ҳукумати подшоҳӣ нисбат ба мардум ва натиҷаҳои он.

Андешаҳои боло навгонии илмии таҳқиқоти диссертатсияро тасдиқ намуда, саҳми шахсии муаллифро дар таҳияи диссертатсия нишон медиҳанд. Нуқтаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия илман асоснок буда, бо далелҳои муътамади таърихӣ ва назариявӣ мустаҳкам карда шудаанд. Нуқтаҳои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмии нашргардида ва баромадҳои муаллиф дар конференсияҳо инъикоси худро ёфтаанд.

Бо яд тазаккур дод, ки дар диссертатсия усулҳои умумии илмӣ ва махсуси илмӣ: омӯзиши далелу санадҳо, таҳлил, таҳлили нисбияти таърихӣ, диалектикӣ, таҳлилий-мантиқӣ, муқоисавӣ, азнавсозии таърихӣ-мантиқӣ ва хулосабарорӣ истифода шудааст.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ аз он иборат аст, ки натиҷаи таҳқиқоти рисолаи мазкурро метавон дар омӯзиш ва равшан намудани таърихи нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX истифода намуд. Ҳамчунин, дар донишгоҳу донишқадаҳои олии кишвар метавон онро ба сифати курси махсуси омӯзишӣ мавриди истифода қарор дод. Маводи рисолаи мазкур метавонад дар давраи мавриди таҳқиқшаванда ва ба ин восита баланд бардоштани ҳувияту ҳудогоҳии миллии насли навраси Тоҷикистони соҳибистиқлол кумаки амалӣ расонад.

Омӯзиши таърихи халқи худ яке аз роҳҳои асосии таҳкими худшиносии инкишофи тафаккури милли баҳри созандагӣ ва бунёдкорӣ дар натиҷаи ибрат гирифтани аз гузаштаи пурифтихори худ маҳсуб меёбад.

Мубрамии омӯзиш ва таҳқиқи осори С. Айниро оид ба таърихи нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX муаллифи рисола дар чунин нуқтаҳо асоснок кардааст: дар заминаи инъикоси таърихи миллат, исбот намудани қадимияти халқи тоҷику фарҳанги волои он ва ҳуқуқи соҳибдавлат гардидани вай аз ҷониби С. Айни; инъикоси мақому ҷойгаҳи халқи тоҷик дар рушди фарҳангу маънавияти ҷомеа дар таърих ба таҳлили сарчашмаҳои таърихӣ; инъикоси хусусиятҳои хосси таърихи сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии халқи тоҷик дар охири асри XIX ва ибтидои асри XX аз ҷониби шоҳид ва донишманди замони бо дар назардошти воягари; нишон додани саҳми беназири аллома Садриддин Айни дар инъикоси таърихи воягии халқу миллати тоҷик ва натиҷаи он дар рушди дурнамои миллату давлат.

Асосҳои назариявии таҳқиқоти диссертатсияро асарҳои илмӣ-назариявии муҳаққиқони ватаниву хориҷӣ оид ба паҳлуҳои муҳталифи таърихи нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX ташкил медиҳад. Инчунин, ба таври объективӣ баҳогузорӣ намудани масоили мубрами давраи мазкур дар осори С. Айни ва нишон додани хусусиятҳои умумӣ ва хосси пажӯҳишҳои ӯро фаро мегирад.

Муҳаққиқ мубрам будани омӯзишу таҳлили мавзӯи мазкурро дар замони муосир таъкид намуда, роҳҳои боз ҳам таҳқиқи фарогир намудани таърихи нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX-ро нишон додааст.

Даврабандии марҳалаи мазкур натиҷаи таҳқиқоти муаллиф буда, ҳар яке аз ин давраҳо бо назардошти саҳм ва нақши С. Айни дар омӯзиши таърихи халқи тоҷик мавриди таҳқиқ қарор дода шудаанд.

Диссертатсия дар доираи барномаи дурнамои корҳои илмӣ-таҳқиқотии кафедраи таърихнигорӣ ва архившиносии факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон омода карда шудааст. Яке аз бандҳои дурнамои корҳои илмӣ-таҳқиқотии кафедраи мазкур «Нишон додани саҳми барҷастаи фарзона

фарзандони тоҷик дар инъикоси таърихи халқи тоҷик» номгузорӣ шудааст, ки дарбаргирандаи мавзуи таҳқиқоти диссертатсия мебошад.

Натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионии мазкурро метавон дар омӯзишу таҳлили марҳалаҳои мубрами таърихи сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ фарҳангии халқи тоҷик дар охири асри XIX ва ибтидои асри XX истифода намуд. Инчунин, метавон маводди диссертатсияи мазкурро дар ихтисосҳои таърихи мактаби олии кишвар дар рафти дарсҳои курси махсуси омӯзишӣ дар истифода қарор дод. Маводи рисолаи мазкурро метавон дар равшану возеҳ гардонидани масъалаҳои баҳсталаби марҳалаҳои муайяни таърихи халқи тоҷик мавриди истифода қарор дод.

Таҳқиқотчи дар асоси осори устод С. Айнӣ ва таҳлилу муқоисаи он бо осори дигар донишмандон масъалаҳои мубрами таърихи халқи тоҷикро баррасӣ намудааст. Бо ин, саҳми бузурги аллома Садриддин Айниро дар роҳи омӯзиш ва равшан намудани саҳифаҳои таърихи халқи тоҷик, ки яке аз аввалин инъикоскунандаҳои таърихи воқеии миллат мебошад, нишон медиҳад.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот аз дақиқ будани маълумот, басандагии ҳаҷми маводди таҳқиқотӣ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқотӣ ва ҳаҷми интишорот, гузаронидани таҳқиқоти диссертатсионӣ бармеояд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмии натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ пешниҳод карда шудаанд.

Саҳми шахсии муаллифи диссертатсия бо сатҳи нафгонии илмии диссертатсионӣ, нуқтаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ, ҳамчунин тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби диссертатсияро нишон медиҳад.

Нуқтаҳо ва хулосаҳои диссертатсия бо далелҳои муътамади таърихӣ, адабиёти илмӣ ва муқоисаи осори С. Айнӣ бо дигар осор асоснок карда шудаанд. Онҳо дорои аҳамияти илмӣ ва амалӣ мебошанд.

Диссертатсия ба ихтисоси 07.00.09 – Таърихнигорӣ, маъхазшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ мувофиқат мекунад.

Вобаста ба мавзуи диссертатсия унвончӯ 8 мақолаи илмӣ ба таъбъ расондааст, ки 5 адади он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд ва пурра мазмуни корро инъикос менамоянд.

**МАЗМУНУ МУҲТАВОИ АСОСИИ ДИССЕРТАТСИЯ ДАР ФЕҲРИСТИ
ИНТИШОРОТИ ИЛМИИ ДОВТАЛАБИ ДАРЁФТИ ДАРАҶАИ ИЛМӢ
ДАРҶ ШУДААҢД:**

I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1-М]. Баҳорзода, С. Саҳми Садриддин Айнӣ дар шиноҳти таърихи тоҷикон [Матн] / С. Баҳорзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). Бахши илмҳои таъриху бостоншиносӣ, фалсафа ва педагогика. – Душанбе: Сино, 2018. – №7. – С. 47-51.

[2-М]. Баҳорзода, С. Инъикоси маданияти Мовароуннаҳру Хуросон (асри XII) дар осори Садриддин Айнӣ [Матн] / С. Баҳорзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). Бахши илмҳои таъриху бостоншиносӣ, фалсафа ва педагогика. – Душанбе: Сино, 2018. – №8. – С. 76-79.

[3-М]. Баҳорзода, С. Садриддин Айнӣ ва фармони 7-апрели соли 1917 амир Олимхон оид ба ислоҳот [Матн] / С. Баҳорзода, А. Ёрмуҳаммадов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). Бахши илмҳои таъриху бостоншиносӣ, фалсафа ва педагогика. – Душанбе: Сино, 2019. – №6. – С. 28-32.

[4-М]. Баҳорзода, С. Таҳқиқи масоили маорифпарварӣ дар осори Садриддин Айнӣ [Матн] / С. Баҳорзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). Бахши илмҳои таъриху бостоншиносӣ, фалсафа ва педагогика. – Душанбе: Сино, 2019. №7– С. 76-81.

[5-М]. Баҳорзода, С. «Наводир-ул-вақоеъ»-и Аҳмади Дониш аз нигоҳи С. Айнӣ [Матн] / С. Баҳорзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). Бахши илмҳои таъриху бостоншиносӣ, фалсафа ва педагогика. – Душанбе: Сино, 2020. – №10. – С. 111-115.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои даврӣ ҷоп шудаанд:

[6-М]. Баҳорзода, С. Саҳми Садриддин Айнӣ дар омӯзиши маданияти маънавии Моваруннахру Хуросон дар арафаи ҳучуми муғулҳо [Матн] / С. Баҳорзода /Саҳми Садриддин Айнӣ дар эҳёи таърих ва фарҳанги халқи тоҷик (маводи конференсияи илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ бахшида ба 140–солагии Қаҳрамони Тоҷикистон Садриддин Айнӣ) / С. Баҳорзода. – Душанбе, 22 ноябри 2018. – С. 212-217.

[7-М]. Баҳорзода, С. Саҳми Садриддин Айнӣ дар шинохти таърихи тоҷикон [Матн] / С. Баҳорзода // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ бахшида ба «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ (солҳои 2019-2021)» ва «400-солгии Миробид Сайидои Насафӣ». Ҷилди 2. – Душанбе, 2019. – С. 44.

[8-М]. Баҳорзода, С. Садриддин Айнӣ – ҳимоятгари манфиатҳои миллию сиёсии тоҷикон дар солҳои 20-уми асри ХХ [Матн] / С. Баҳорзода // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию назариявӣ дар мавзӯи «Тоҷикистон дар масири таърих (бахшида ба 95-солагии эълумияи таъсисёбии ҶМИШ Тоҷикистон)». – Душанбе, 2020. – С. 261-268.

Қарор карда шуд:

1. Диссертатсияи Баҳорзода Сирочиддин дар мавзӯи «Саҳми Садриддин Айнӣ дар таҳқиқи таърихи халқи тоҷик (нимаи дуюми асри ХІХ–ибтидои асри ХХ)» таҳқиқоти илмӣ-соҳавӣ ба ҳисоб рафта, ба талаботи пешбинигардидаи соҳиб шудани дараҷаҳои илмӣ ва додани унвонҳои илмӣ ҷавобгӯ мебошад.

2. Диссертатсияи Баҳорзода Сирочиддин дар мавзӯи «Саҳми Садриддин Айнӣ дар таҳқиқи таърихи халқи тоҷик (нимаи дуюми асри ХІХ – ибтидои асри ХХ)» ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои таърих аз рӯи ихтисоси 07.00.09 – Таърихнигорӣ, маъхазшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ тавсия карда шавад.

Хулоса дар ҷаласаи кафедраи таърихнигорӣ ва архившиносии факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул карда шуд. Дар ҷаласа иштирок

доштанг: 8 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ «тарафдор» – 8 нафар, «зид» – нест,
«бетараф» – нест, суратмаҷлиси №6 аз «14»-уми январӣ соли 2025.

Раискунанда:

н.и.т., и.в. мудирӣ кафедраи

таърихнигорӣ ва архившиносии

факултети таърихи ДМТ

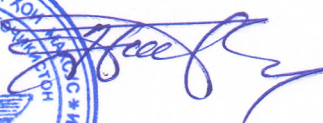

Саймуҳмади Б.

Тасдиқ мақунам:

Сардори Раёсати кадрҳо

ва корҳои махсуси ДМТ

Тавқиев Э.Ш.